JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA
1051 Budapest, Nádor u. 22.
1387 Budapest, Pf. 40.Telefon: 475-7100 Fax: 269-1615

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA ÁLLÁSFOGLALÁSA

Ügyszám: JNO-83 /2010.

Tárgy: Gyula-Városerdő településrészének ivóvíz-szolgáltatását érintő panasz

I. A panasz

1. 2008. augusztus 22-én a panaszos beadványával az állampolgári jogok országgyűlési biztosához fordult. Beadványában a Gyula-Városerdő üdülőtelep területén szolgáltatott víz minőségét és az önkormányzat, a közműszolgáltató, valamint az érintett hatóságok ezzel kapcsolatos eljárását kifogásolta. Levele szerint az önkormányzat nem gondoskodik az üdülőtelep megfelelő vízellátásáról, a víz a minőségi követelményeknek nem felel meg, ivásra alkalmatlan. A panaszos megalapozatlannak tartja az önkormányzat azon indokát, hogy az önkormányzat ivóvíz-szolgáltatási kötelezettsége az üdülőterületre nem terjed ki. Álláspontja szerint a problémát elsősorban az jelenti, hogy a hálózatot nem tartja karban a szolgáltató, ezt igazolja a kiadott vízjogi engedély is. Több hatóságot is megkeresett az ügyben, de érdemi intézkedés nem történt. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa a beadványt a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához (a továbbiakban: Biztos) tette át.

II. A hatáskör megalapozása

2. Az Alkotmány 18. §, illetve 70/D. § (2) bekezdései szerint a Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez, és a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot – többek között – az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.

3. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) 27/B. § (1) bekezdése szerint a Biztos feladata a környezet és a természet állapotának fenntarthatóságát és javítását biztosító jogszabályi rendelkezések érvényesülésének figyelemmel kísérése, értékelése és ellenőrzése. Feladata továbbá a mindezekkel kapcsolatban tudomására jutott visszásságok kivizsgálása vagy kivizsgáltatása, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedések kezdeményezése.

4. Az Obtv. alapján a Biztos alapvetően környezetvédelmi ügyekben jár el, de eljárhat olyan ügyekben is, amelyeket a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) 3. § (1) és (2) alapján a környezetvédelem szempontjaira figyelemmel kell szabályozni. A Biztos ezen szabályozási területek kapcsán annyiban jár el, amennyiben azok befolyásolják az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelmét és a fenntartható fejlődés biztosítását (Kvtv. 1. § (1) bekezdés).

5. A Kvtv. 4. § 1. és 2. pontjával összhangban a Biztos eljárásának vonatkozásában környezeti ügynek a környezeti elemekre, azok rendszereire, folyamatára, szerkezetére vonatkozó tevékenység, mulasztás, döntés, intézkedés stb. vizsgálata minősül. Így egyértelműen környezeti ügynek tekintendő a környezeti elemekre (föld, levegő, víz, élővilág és ezek összetevői), továbbá a környezet terhelésére (anyag vagy energia kijuttatása) vonatkozó tevékenység, intézkedés stb.

6. A Kvtv. egyértelműen nevesíti a vizet, mint környezeti elemet, sőt preambulumában arra is felhívja a figyelmet, hogy a természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából; e nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét és számos faj fennmaradását. **A víz erőforrásként csak korlátozottan áll rendelkezésünkre, az egészséges ivóvíz pedig olyan érték, amelynek megőrzése a jövő generációk élete szempontjából is kiemelt jelentőségű.**

7. Az egészséges környezethez való jog érvényesülése szorosan összefügg a környezet és a természet védelmére vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek végrehajtásával. A panaszban foglaltakkal kapcsolatban az egészséges környezethez való joggal összefüggő visszásság lehetőségét, illetve a környezetvédelmi jogszabályok sérelmét észleltük, ezért vizsgálatot folytattunk le.

III. <u>A tényállás</u>

8. A panaszos által megküldött iratok, valamint Gyula Város Polgármesteri Hivatalától, a Gyulai Közüzemi Kft.-től, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Dél-alföldi Regionális Felügyelőségétől, az ÁNTSZ Dél-alföldi Regionális Intézetétől, és a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől kért tájékoztatás és az azokat alátámasztó dokumentáció alapján a következő tényállást állapítottuk meg:

9. Gyula-Városerdő a Fekete-Körös bal partján található terület, mely korábban csak nyári időszakban használt üdülőterület volt. A Központi Statisztikai Hivatal 2009. évi helységnévtárának adatai, a település honlapján rendelkezésre álló adatok, valamint az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint Gyula-Városerdő Gyula város *egyéb belterülete*. Mára 384, túlnyomórészt üdülőingatlan található rajta, mintegy 60 fős állandó lakossággal. Vízellátását egy 1983-ban létesült kút és térszíni tározó biztosítja az ahhoz kapcsolódó elosztóhálózattal, mely a 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő Gyulai Közüzemi Kft. (a továbbiakban: Szolgáltató) kezelésében áll. A víz fertőtlenítést követően kerül a hálózatba. A téli hónapokban – a jelentős mértékű fogyasztás-csökkenésre tekintettel – a térszíni tározó kiiktatásával a kitermelt víz közvetlenül kerül a hálózatba.

10. A panaszos ingatlana a víziközmű hálózatba be van kötve, a Szolgáltatóval szerződést kötött. A panaszos által benyújtott számla szerint részére a fogyasztással arányos ivóvíz díja és az alapdíj kerül számlázásra. A Szolgáltató honlapján rendelkezésre álló adatok szerint az ivóvíz-szolgáltatás díja Gyula-Városerdő területén a 2009. április 1-jétől érvényes díjak szerint eltér a város többi részén meghatározottól. Az alapdíj alacsonyabb, a fogyasztási díj viszont jelentősen magasabb, közel a duplája a városban megszabottnak.

11. A vízszolgáltatás legnagyobb problémáját a határérték háromszorosát (120-180 µg/liter) is elérő arzén szint jelenti. Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet (a továbbiakban: iR.) 1. számú melléklete határozza meg az ivóvíz minőségére vonatkozó határértékeket. Arzén vonatkozásában ez a határérték 10 µg/l. Az 1. számú melléklet 2. megjegyzése, a 6. számú melléklet, és a 10. § (7) bekezdése szerint

az arzén vonatkozásában Gyula Város esetében ideiglenes határérték van érvényben, amely 50 µg/l. Gyula Város ugyanis szerepel a szolgáltatott ivóvíz vonatkozásában nyilvántartott minőségi kifogással érintett települések listáján arzén, ammónium és mangán vonatkozásában. Az ideiglenes határértéket legfeljebb 2009. december 25-ig lehet alkalmazni. **Egyetlen általunk megkeresett szerv sem vitatta azt, hogy a Gyula-Városerdő területén szolgáltatott víz az ivóvízzel szemben támasztott, jogszabályban rögzített minőségi követelményeknek nem felel meg**. **Nem vitatták azt sem, hogy ez az állapot évek óta fennáll.**

12. A kút 11154-2/1987. számon kiadott, 1987. október 15-én kelt vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkezik, amelyet a 13236/2003. számú, 2003. november 25-én kelt, valamint a 110701-001/2008. számú, 2008. május 14-én kelt határozatok módosítottak. A vízjogi üzemeltetési engedély 2009. december 25-ig érvényes és tartalmazza azt a kitételt, miszerint a közkifolyókon és az egyéb vízkivételi helyeken az „Arzéntartalma miatt a víz ivásra, főzésre nem alkalmas", illetve „Nem ivóvíz" feliratokat folyamatosan biztosítani kell. Az ÁNTSZ Gyulai, Sarkadi, Mezőkovácsházai Kistérségi Intézetének szakhatósági állásfoglalása szerint emellett indokolt az üdülőtelepi tulajdonosok tájékoztatása a szolgáltatott „ivóvíz" minőségéről, vagyis arról, hogy a szolgáltatott víz ivásra, főzésre nem alkalmas.

13. Gyula-Városerdő esetében a vízminőségi problémák a rendelkezésünkre álló adatok szerint 2003-ban már jelentkeztek. A 2003. szeptember 10-én tartott vízügyi felügyeleti ellenőrzésen készült jegyzőkönyvben rögzítették, hogy a városerdei üdülőterület kapcsán az arzén, vas és ammónium tekintetében határérték túllépés van. 2003. szeptember 11-én kelt levelében az ÁNTSZ Békés Megyei Intézete tájékoztatta Gyula Város Polgármesterét, hogy a Városerdőben szolgáltatott ivóvíz minősége nem felel meg az iR.-ben foglaltaknak és kérte tájékoztatását a tervezett intézkedésekről. A levél szerint a szolgáltatott ivóvíz KOIps, keménység, ammónia és arzén vonatkozásában túllépi az előírt határértékeket. **Tekintettel arra, hogy az arzéntartalom 160 µg/l, emiatt a víz ivóvízként nem volt elfogadható**.

14. 2003. szeptember 17-én kelt levelében a Polgármester úgy tájékoztatta az ÁNTSZ Békés Megyei Intézetét, hogy az önkormányzat jelentős erőfeszítéseket tesz a víz arzéntartalmának csökkentéséért. A városerdei víz magas arzéntartalmát a kút vizének szűrésével kívánták megoldani, melyre a 2004. évi költségvetésben különítettek el forrásokat, hogy 2004 tavaszára megfelelő vízminőséget tudjanak biztosítani. Az üdülőtulajdonosok tájékoztatását is vállalta.

15. Az ÁNTSZ Békés Megyei Intézete ezt követően 2003. október 7-én arra hívta fel levelében az önkormányzat figyelmét, hogy a megfelelő vízminőség biztosításáig a közkifolyókra tájékoztató táblákat kell elhelyezni. Emellett a tervezett vízminőség-javító technológiáról kértek részletesebb tájékoztatást. A Szolgáltató válasza szerint az ún. „fordított ozmózisos" vízkezelési technológiát kívánták alkalmazni. A levél szerint 2003. szeptember-október folyamán a közkifolyókra kihelyezték a táblákat, miszerint a víz arzéntartalma miatt ivásra, főzésre nem használható.

16. Az iratanyag tartalmazza az ÁNTSZ Békés Megyei Intézetének azon levelét, melyben a Szolgáltató figyelmét felhívják arra, hogy a bemutatott technológia általános alkalmazási engedéllyel nem rendelkezik, így amennyiben ezt valóban alkalmazni kívánják, úgy arra az Országos Tisztifőorvosi Hivataltól egyedi engedélyt kell kérni. A rendelkezésünkre álló iratok alapján a technológia megvalósítására vonatkozóan egy cég árajánlatot adott ugyan, de a megvalósításra nem került sor.

17. A rendelkezésünkre bocsátott iratok szerint Gyula-Városerdő vízszolgáltatását érintően nem történt egyéb intézkedés egészen a 2007. évig, amikor is a panaszos beadvánnyal fordult a Szolgáltatóhoz, majd a fogyasztóvédelmi hatósághoz. Beadványában sérelmezte a szolgáltatott

víz minőségét és azt is, hogy a vízdíj annak ellenére magasabb, mint a város többi részén, hogy a víz használatra alkalmatlan.

18. A panaszos a hivatalunkhoz küldött beadványához csatolta a Szolgáltatónak egy önkormányzati képviselő megkeresésére e-mailben adott, 2007. július 12-én kelt levelét is. A levél a vízminőségi problémák ismertetése mellett arra is felhívja a figyelmet, hogy az **önkormányzat ellátási kötelezettsége csak a belterületi ingatlanokra terjed ki**, mivel lehetetlen helyzetbe kerülne az önkormányzat, ha ugyan közigazgatási területén belül, de külterületen lévő ingatlanok ivóvízellátását is meg kellene oldania. A levél szerint a lakosok saját felelősségükre isznak a vízből, az ÁNTSZ kötelezte a szolgáltatót a táblák kihelyezésére, ami szerint a víz nem ivóvíz. **A levél szerint „természetesen a víztől senkinek sem lehet baja, nyugodtan iható."**

19. A panaszos 2007. augusztus 6-án tett bejelentése nyomán a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság az ügyben hatáskörének hiányát állapította meg, és a bejelentést a panaszos egyidejű tájékoztatása mellett az ÁNTSZ Gyulai, Sarkadi, Mezőkovácsházai Kistérségi Intézetéhez (a továbbiakban: ÁNTSZ) áttette. A panasz szerint a Szolgáltató a bejelentése nyomán ígéretet tett arra, hogy a hálózatot fertőtleníteni és mosni fogják, de erre álláspontja szerint nem került sor, a Szolgáltató és a lakosság viszonya viszont időközben elmérgesedett. Az ÁNTSZ az áttétel nyomán 2007. október 4-én kelt levelében arról tájékoztatta a panaszost, hogy a szolgáltatott víz minősége nem megfelelő, emiatt az önkormányzatnál intézkedéseket kezdeményeztek. A szolgáltatási díj vonatkozásában azonban az ÁNTSZ is megállapította hatáskörének hiányát.

20. Az ÁNTSZ 2008. április 11-én kelt levelében a Szolgáltató Felügyelő Bizottságának ismeretlen tartalmú megkeresésére válaszul problémaként emelte ki a szolgáltatott víz minőségének javításának kötelezettségét, az iR.-ben előírt határértékek biztosítását 2009. december 25-ig. A városi víz minőségének javításán kívül az ÁNTSZ szerint gondot jelent az „ellátatlan" településrészeken is a megfelelő minőségű víz szolgáltatása, különösen Gyula-Városerdő területén, ahol a magas arzéntartalom megkérdőjelezi az ott működő egységek (üdülők, kereskedelmi és vendéglátó egységek, szabad strand) működését is.

21. 2008. június 27-én lakossági bejelentés érkezett az ÁNTSZ-hez, miszerint a városerdei víz büdös, ihatatlan. Az ÁNTSZ munkatársa tájékoztatta a bejelentőt arról, hogy a víz ivásra egyébként sem alkalmas, magas arzén tartalma miatt ivóvízként való felhasználása több éve tilos, a közkifolyókon piktogram jelzi a tilalmat. A bejelentő szerint a jelzés hiányzik, erről az ÁNTSZ a Szolgáltatót tájékoztatta. A Szolgáltató egy ellenőrzést követően arról tájékoztatta az ÁNTSZ-t, hogy a piktogramok a közkifolyókon jól láthatóan kint vannak.

22. 2008. július 15-én az ÁNTSZ Gyula-Városerdő területén ellenőrzést tartott. Az ellenőrzés során készített jegyzőkönyv szerint a hálózatot 2008 áprilisában mosták, fertőtlenítették. A Szolgáltató saját laboratóriuma által végeztetett 2008. július 8-i mérések szerint a víz bakteriológiai szempontból megfelelő volt. A közkifolyón akkreditált laboratórium vett mintát, a 2008. június 12-én levett minta bakteriológiai szempontból kifogásolt volt, a fertőtlenítést követően egy hét múlva levett minta már nem esett kifogás alá. A közkifolyókon az ivást tiltó piktogramok kint voltak, a víz érzékszervileg (szín és szag) nem volt kifogásolt az ellenőrzés idején.

23. A Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: Felügyelőség) 2009. február 26-án kelt levelében arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a városerdei vízmű vízügyi felügyeleti ellenőrzés szempontjából III. felügyeleti kategóriába tartozik, így 5 évente kell vízügyi felügyeleti ellenőrzést tartani. 2003. szeptember 10-én tartottak ellenőrzést, a 2008-ban esedékes ellenőrzés az átszervezésből adódó megnövekedett

munkateher miatt elmaradt arra 2009. december 2-án került sor. A Hivatalunkhoz megküldött jegyzőkönyv szerint az ellenőrzés során rögzítette a hatóság, hogy a szolgáltatott víz minősége az ivóvízzel szemben támasztott követelményeknek nem felel meg, ezért a vízjogi üzemeltetési engedély módosítására van szükség.

24. Az ÁNTSZ Dél-Alföldi Regionális Intézetének 2009. március 9-én kelt és hivatalunknak adott tájékoztatása szerint a víz arzén tekintetében kétségtelenül határérték túllépést mutat. A telepszám határérték túllépés is gyakori, amelynek közvetlen egészségkárosító hatása nincs, de a bakteriológiai minőségromlás szintén a víz sérülékeny minőségére utal. A tájékoztató levél szerint az évek során határozati intézkedésre nem került sor, mivel az önkormányzattal és a szolgáltatóval fennálló jó viszony miatt átirataik nyomán a szükséges intézkedéseket megtették. Az ÁNTSZ Dél-Alföldi regionális Intézete 2009. november 30-án kelt levelében többek között arról is tájékoztatott, hogy a víz arzén, ammónia, vas tartalma, kémiai oxigénigénye alapján – mivel azok mennyisége a korábbi évekhez képest lényeges eltérést nem jelzett – közegészségügyi szempontból nem tartották indokoltnak a határérték-túllépés vizsgálatát, ugyanis ezen kémiai anyagok a védett vízadó rétegből származó mélységi vizekben „természetes" szennyező anyagok. Az ivóvíz forrásaként szolgáló földtani rétegből erednek, nem emberi tevékenység nyomán keletkeznek és kerülnek a vízbe.

25. A Szolgáltató 2009. március 10-én kelt, 31-6/22/2009. iktatószámú levelében arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy tudomása szerint a terület üdülőövezet, azon állandó lakhatási engedély nincs kiadva. Az ellátás folyamatos, a rendszert az év minden napján üzemeltetik. A szolgáltatott víz minősége nem felel meg az iR.-ben meghatározott határértékeknek. Arzén vonatkozásában az ideiglenes határértéket sem tudják tartani, emiatt a lakosság tájékoztatása céljából piktogramokat helyeztek el a közkifolyókon. A területen más vízadó réteg nem található. A város felől kiépített irányvezetéket a nagy távolság, a jelentős költségigény és az ingadozó vízhasználat miatt nem tartotta a Szolgáltató megvalósíthatónak. Az arzénmentesítő technológia kapcsán pedig az ingadozó vízhasználat jelentett nagy problémát, amelyet a technológiák nem tudtak kezelni. Valódi megoldást a Békés Megyei Vízművek regionális rendszeréhez való csatlakozás jelentené. A Dél-Alföldi Régió Ivóvízminőség-Javító Programjához a település csatlakozott, ennek keretében azt tervezik, hogy a Körös alatti átvezetéssel oldják meg Gyula-Városerdő vízellátását. A magas arzéntartalom a térségre általánosan jellemző, a vízminőség javítása jelentős költségigénye miatt csak állami, illetve Európai Uniós támogatással valósítható meg. A kivitelezésre előreláthatóan 2010-ben kerülhet sor.

26. A Szolgáltató levelében arra hívta fel a figyelmet, hogy mindent megtesz a folyamatos és biztonságos vízellátás megteremtése érdekében, **annak ellenére, hogy a terület nem belterület és nem lakóövezet**. A szolgáltatott víz minősége nem változott az elmúlt évtizedekhez képest, viszont tény, hogy az előírások változása miatt az ivóvíz minősége romlott. Ez azonban az egész régiót érintő probléma.

27. Gyula Város Polgármestere 2009. március 11-én kelt levelében részletesen ismertette a Dél-Alföldi Ivóvíz Minőség Javító Konzorcium tevékenységét, a már megtett és tervezett intézkedéseket. Tájékoztatása szerint a Városerdőt érintő vízminőségi problémát úgy tudják megoldani, hogy a területet a Békés Megyei Vízmű rendszeréhez csatolják. A településrész vonatkozásában az iR.-ben meghatározott követelmények teljesítése kapcsán a 2009. december 25-i céldátumot nem látja tarthatónak, tekintettel arra, hogy a jelenlegi előkészítési, tervezési munka után a kivitelezésre várhatóan 2010-2012 között kerül majd sor.

28. A rendelkezésünkre álló adatok alapján összefoglalóan megállapítható, hogy Gyula-Városerdő területét érintően a vízminőségi probléma vitathatatlanul, évek óta fennáll. Jelenleg olyan intézkedések vannak folyamatban, amelyek a település és a régió egészét érintően

előreláthatóan 3 éves határidővel számolva jelenthetnek a vízminőség szempontjából változást. A Városerdő területén élők vízellátását a rendelkezésünkre álló iratok szerint az elmúlt években egyedül a víziközmű hálózatból származó, az ivóvízzel szemben támasztott követelményeknek meg nem felelő víz biztosította.

29. A jelen állásfoglalásunk tervezetét Gyula Város Polgármesteri Hivatalának, a Gyulai Közüzemi Kft.-nek, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Dél-alföldi Regionális Felügyelőségének, az ÁNTSZ Dél-alföldi Regionális Intézetének, a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnek, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak véleményezésre megküldtük.

30. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Dél-alföldi Regionális Felügyelősége a tervezetben foglaltakkal egyetértett. Az ÁNTSZ Dél-Alföldi Regionális Intézetének észrevételeit, valamint a Felügyelőség által megküldött vízügyi felügyeleti ellenőrzésen készült jegyzőkönyv tartalmát az állásfoglalás véglegesítése során figyelembe vettük. Egyéb észrevétel az állásfoglalás tervezetével kapcsolatban nem érkezett.

IV. Jogi elemzés

31. A víziközmű ágazatnak jelenleg nincs egységes és átfogó, törvényi szintű szabályozása. A víziközmű szolgáltatás egyes elemeire vonatkozóan tartalmaz a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgtv.) és a Kvtv. is előírásokat, melyek elsősorban a fenntartható vízhasználatot, a víztestek állapotának megőrzését, a vízzel való felelős gazdálkodást emelik ki. Az ennek végrehajtására vonatkozó részletszabályok alacsonyabb szintű jogszabályokban kerültek szabályozásra, így például az iR.-ben, a vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendeletben, valamint a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendeletben.

32. De a szolgáltatásra vonatkozó joganyag hiányos. Sem az üzemeltetés feltételeit, sem a szolgáltatás tartalmát, sem pedig a víziközművek ellenőrzését nem rendezi kellő részletességgel jogszabály. A vonatkozó joganyag a felelősség és vagyongazdálkodás oldaláról közelíti a kérdéskört, egyes részterületeket szabályoz, míg más területek vonatkozásában adós marad. A víziközmű szolgáltatás biztosítása egyrészt önkormányzati, másrészt pedig állami felelősségi körbe tartozik, mind az üzemeltetés és a szolgáltatás biztosítása, mind pedig az ehhez szükséges vagyon szerint. A hozzánk érkező beadványok alapján a szabályozás hiányosságaival egy másik vizsgálat keretein belül részletesen is foglalkozunk, míg a jelen ügyben az önkormányzat felelősségi körébe tartozó kötelezettségeket elemeztük részletesen.

A/ Önkormányzati feladatok

33. Az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) az önkormányzatokra vonatkozó alapvető szabályok rögzítése mellett szabályozza az önkormányzatok feladatát és hatáskörét is.

34. Egyes feladatokban, mint például a lakásgazdálkodás, a vízrendezés és a csapadékvíz elvezetés, a csatornázás, a köztemető fenntartása, a helyi közutak és közterületek fenntartása, a települési önkormányzat maga határozza meg — a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően — mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el (Ötv. 8. § (1)-(2)).

35. Egyes feladatokban azonban nincs ilyen szabadsága az önkormányzatnak. A 8. § (4) bekezdése szerint a települési önkormányzat **köteles gondoskodni az egészséges ivóvízellátásról,** az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről, az egészségügyi és a szociális alapellátásról, a közvilágításról, a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról, valamint köteles biztosítani a nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését. Ezen feladatok kapcsán az önkormányzatnak nincs mérlegelési joga a tekintetben, hogy meghatározza, milyen mértékben lássa el azokat. **Az egészséges ivóvízellátást tehát – anyagi lehetőségétől függetlenül – az önkormányzat biztosítani köteles.**

36. Garanciális jelentősége van annak, hogy már e törvény meghatározza a helyi közszolgáltatásoknak azt a körét, amelyről minden települési önkormányzat köteles gondoskodni. Ezek a kötelező (obligatórikus) feladatok, melyek a feladatoknak azt a minimális körét jelentik, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a helyi közösség alapfokú ellátásához, a település üzemeléséhez. Tekintettel arra, hogy az egészséges ivóvíz biztosítása kiemelten fontos, az Ötv. 112. §-a szerint az egészséges ivóvíz ellátás biztosításáról minden községben legkésőbb az 1990. évben megválasztott helyi önkormányzati képviselőtestület megbízatásának lejártáig gondoskodni kellett.

37. A szolgáltatás minősége, tartalma tekintetében a Vgtv. 1. számú mellékletének 9. pontja ad eligazítást, amely szerint **ivóvíz** a rendszeres emberi fogyasztásra alkalmas, a fizikai, a kémiai, a bakteriológiai, a toxikológiai és radiológiai határértékeknek megfelelő víz. Az iR. szerint ivóvíz a rendelet által meghatározott minőségű olyan víz, amely ivásra, főzésre, élelmiszer-készítésre vagy egyéb háztartási célra szolgál, tekintet nélkül az eredetére, valamint arra, hogy vízvezetékből vagy tartályból származik-e.

38. A rendelkezésünkre bocsátott iratok alapján az Önkormányzat és a Szolgáltató, valamint a panaszos között vita van arról, hogy az ivóvízellátási kötelezettség kiterjed-e Gyula-Városerdő területére. Ezzel kapcsolatban megállapítható, hogy a jelen esetben az Önkormányzat egy önkormányzati tulajdonban álló gazdálkodó szervezetet hozott létre a feladat ellátása érdekében. Gyula Város Önkormányzata Képviselő-testületének 20/2002. (V. 31.) számú rendelete rendelkezik a közműves ivóvízellátásról és szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. évi Korm. rendelet végrehajtásáról. A rendelet hatálya a település **közigazgatási területére terjed ki**, és rögzíti, hogy a közszolgáltatást a Szolgáltató látja el.

39. Az Ötv. nem határozza meg a közszolgáltatások fogalmát és az egyes feladatkörök tartalmát, mélységét. Azokat más törvényekből ismerhetjük meg, így ezen jogszabályok rendezik azt a kérdést is, mely **a szolgáltatási kötelezettség területi határaira** vonatkozik, vagyis hogy „földrajzilag" meddig terjed a kötelezettség. Az ügyben releváns Vgtv. részletesebb előírásokat tartalmaz az önkormányzat feladatait illetően. A Vgtv. 4. § (2) bekezdés a) pontja szerint a települési önkormányzat – a vízgazdálkodási tevékenységek, mint közfeladatok (közszolgáltatások) körében – köteles gondoskodni a települések lakott területén az ivóvíz minőségű vízre vonatkozó előírásoknak megfelelő ivóvízellátásról. A Vgtv. fogalommeghatározásokat tartalmazó 1. számú mellékletének 32. pontja ugyanakkor meghatározza a lakott hely fogalmát is, eszerint a település közigazgatási területének belterületi része, valamint az övezeti besorolástól függetlenül minden olyan külterületi településrész, ahol a nyilvántartott földrészleteket (ingatlanokat) tekintve legalább 50%-ban állandó tartózkodási hely szerint bejelentett (nyilvántartott) lakosság él, és a területfelhasználás, valamint az infrastruktúra-hálózat kialakítása a települést érintő - jóváhagyott - országos és térségi területrendezési tervekkel összhangban lévő településrendezési eszközöknek megfelel.

40. **Mivel Gyula-Városerdő teljes területe Gyula város belterületéhez tartozik, és a Vgtv. meghatározása szerint a belterület teljes területén fennáll a kötelező jellegű önkormányzati feladat, ebből következően Gyula-Városerdő területén az Önkormányzatnak mindenképp kötelessége gondoskodni az egészséges ivóvízről.**

41. **Általánosságban pedig az is elmondható, hogy a belterületi területeken kívül is fennállhat ez a kötelezettség, amennyiben a fenti, Vgtv.-ben rögzített követelmények teljesülnek. Tekintettel arra, hogy az érintett terület belterület, így ezen feltételek fennállását a jelen ügyben szükségtelen volt vizsgálni.**

B/ A Szolgáltató kötelezettsége

42. A közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. § (1) bekezdése szerint a közműves ivóvízellátás közüzemi szolgáltatás. A szolgáltató köteles a víziközmű hálózatba bekötött ingatlan tulajdonosának, illetőleg egyéb jogcímen használójának ivóvizet szolgáltatni. A (2) bekezdés szerint a szolgáltató a külön jogszabályban és a vízjogi üzemeltetési engedélyben foglalt előírásoknak megfelelően – a víziközművek teljesítőképességének mértékéig – köteles szolgáltatni.

43. A Rendelet azt is előírja, hogy a szolgáltatónak a szolgáltatási kötelezettsége és a szolgáltatás minőségéért való felelőssége a szolgáltatási pontig áll fenn. A 15. § (2) bekezdése szerint, ha a szolgáltatott ivóvíz minősége eltér a jogszabályban vagy e rendelet szerinti szerződésben meghatározottaktól, a szolgáltató köteles erről a fogyasztókat haladéktalanul értesíteni. A (3) bekezdés szerint a szolgáltatónak a fogyasztók egészségét veszélyeztető vízminőség-romlás esetén az ÁNTSZ megyei (fővárosi) intézetével történő egyeztetés alapján **a vízminőség helyreállítása iránt intézkednie, a víz fogyasztásának betiltását vagy korlátozását kezdeményeznie kell, a fogyasztók értesítése mellett.**

44. Az iR. 6. § (1) bekezdése szerint az ivóvíz minőségére vonatkozó, a 3. §-ban meghatározott határértékek bármelyikének túllépése, illetve szennyezés veszélyével járó rendkívüli esemény esetén az ÁNTSZ illetékes intézete a túllépés okát kivizsgálja és a szükséges vízminőség-javító intézkedéseket elrendeli. Ilyen intézkedések különösen a szennyezésre vezető műszaki eljárások megváltoztatását vagy a tevékenység tilalmát, a szennyező forrás eltávolítását, új vízbeszerzési forrásra történő áttérést, a szennyezés eltávolítását vízkezeléssel és/vagy fertőtlenítéssel, illetve a víz kezelésére és elosztására szolgáló eljárások megfelelő módosítását, illetve a vízzel érintkező anyagok minőségi megfelelőségének biztosítását célzó hatósági eljárások kezdeményezése. Az intézkedést a (2) bekezdés szerint a határérték-túllépésből, illetve a rendkívüli esemény által előidézett szennyezésből eredő **egészségügyi kockázat mértékére figyelemmel** kell elrendelni.

45. A (4) bekezdés szerint az egészségre veszélyt jelentő ivóvíz fogyasztását, felhasználását - függetlenül attól, hogy határérték-túllépés fordult-e elő - az ÁNTSZ illetékes intézete megtilthatja, korlátozhatja, vagy meghozhat bármilyen intézkedést, amelyet jogszabály hatáskörébe utal.

46. **Ha a víz ivásra, főzésre való felhasználását meg kell tiltani, az üzemeltető ugyanezen § (8) bekezdése szerint köteles az érintettek számára ivóvizet biztosítani. Ennek mértéke palackos (tasakos stb.) ellátás esetén legalább 3 liter/fő/nap, egyéb (pl. tartálykocsis) ellátás esetében 5 liter/fő/nap mennyiségben, a lakóépülettől számított 300 m-en belül. A vízszolgáltatás költségét a helyi önkormányzat viseli.**

C/ Összefoglalás

47. A rendelkezésünkre álló iratok alapján Gyula-Városerdő területén az ingatlanok a vízellátásba be vannak kötve, de a szolgáltatott víz minősége az ivóvízzel szemben támasztott követelményeknek nem felel meg. Ezt sem a Szolgáltató, sem pedig az Önkormányzat nem vitatta. Tény emellett az is, hogy a minőségi problémák már 2003-ban jelentkeztek, de az elmúlt hat évben a terület ivóvízellátásának megoldása érdekében érdemi intézkedés nem történt, csupán táblákat helyeztek ki, mely figyelmeztet arra, hogy a víz ivásra nem alkalmas, és a település bekapcsolódott egy ivóvízminőség-javító programba, de ez érdemi változást a jelen helyzethez képest, csak több év múlva jelent majd.

48. A vízminőségi problémákat alapvetően a vízadó réteg minősége, sérülékenysége jelenti, álláspontunk szerint a közmű rendszer tisztításával a minőségi problémák nem lennének orvosolhatóak. A rendelkezésünkre álló adatok szerint a magas arzéntartalom a környéken jellemző probléma, de a határérték túllépés jelentős, nem csupán a magas háttérkoncentrációt jelzi, hanem azt is, hogy a vízadó réteg az ivóvízellátás biztosítására jelenleg nem alkalmas.

49. Gyula-Városerdő területén mindezidáig azért nem gondoskodott az Önkormányzat és a Szolgáltató a megfelelő ivóvízellátásról, mert álláspontjuk szerint erre a területre nem is terjed ki a kötelezettségük. Ezzel kapcsolatosan ismételten felhívjuk a figyelmet arra a tényre, hogy **Gyula-Városerdő területe Gyula Város <u>belterülete</u>, a fentiekben bemutatott jogi szabályozás alapján pedig a belterületen az Önkormányzat ellátási kötelezettsége minden esetben fennáll.** Felhívjuk az Önkormányzat figyelmét arra is, hogy a belterületbe vonás a település képviselő-testületének döntése alapján történt meg, mely döntés meghozatalakor minden bizonnyal mérlegelték azt, hogy a belterületbe vonás milyen kötelezettségekkel, feladatokkal jár majd az Önkormányzatra nézve, az újonnan belterületbe vont területeken a közszolgáltatásokat miképp tudja majd megfelelően biztosítani.

50. **Elfogadhatatlan hogy az Önkormányzat a városközponttól, a gazdaságosan üzemeltethető rendszerektől távol élőket kizárta az egészséges ivóvízellátásból.** Hangsúlyozzuk emellett azt is, hogy az Önkormányzat ellátási kötelezettsége kiterjedhet a belterületi területeken kívülre is, amennyiben a Vgtv. alapján ezen területek lakott területnek minősülnek.

51. Azt, hogy a terület vízellátásával problémák vannak, mind az Önkormányzat, mind pedig a Szolgáltató felismerte. Gyula Város Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2004. számú rendelete Gyula Város Helyi Építési Szabályzatáról a 30. §-ban rendelkezik a település vízellátásáról. Ezen § (9) bekezdése kifejezetten rögzíti, hogy a Városerdő területét ellátó vízbázis szennyezettségét 2009. év végéig meg kell szüntetni. A rendelkezésünkre álló iratok szerint a minőségi probléma jelenleg is fennáll, a megfelelő ivóvízellátás biztosítása, az ehhez szükséges vezetékrendszer kiépítése még több évet is igénybe vehet. A Szolgáltató és az Önkormányzat is hivatkozott arra, hogy a város felől jövő vezeték kiépítése jelentős anyagi teherrel járna, így ezt a lehetőséget, mint megoldást, elvetették.

52. A víziközmű-hálózat kiépítése adott esetben valóban aránytalan gazdasági terhet jelenthet az Önkormányzatok számára, de ezzel kapcsolatosan kiemelendő, hogy az ivóvízzel való ellátásnak nem csak egy módja van, arra nem csupán a vezeték kiépítésével van erre lehetőség. **Amennyiben a közműhálózatból szolgáltatott víz minőségével probléma van, úgy az érintettek részére az iR. 6. § (8) bekezdése szerint alternatív megoldással, palackos, tasakos vízzel, „lajtoskocsikkal" stb. kell az ivóvizet biztosítani, ezt pedig mindaddig meg kell tenni, míg a víz minősége az előírásoknak nem felel meg. A fennálló vízminőségi problémák miatt a lakosok nem maradhatnak egészséges ivóvíz nélkül.**

53. Aggályosnak tartjuk, hogy az elmúlt hat évben nem történt érdemi intézkedés az Önkormányzat és a Szolgáltató részéről a vízminőségi probléma megoldására vonatkozóan, és ezen idő alatt Gyula-Városerdő területe az egészséges ivóvízellátásból kikerült, a vezetékes hálózat mellett pedig más módon sem jutottak az ott élők ivóvízhez. Az ÁNTSZ amellett, hogy a tiltásra vonatkozóan tett intézkedéseket, egyebekben nem intézkedett, pedig a vízminőségi probléma évek óta fennáll, és érdemi változás az évek alatt nem történt.

54. **Megállapítjuk**, hogy az ÁNTSZ elmulasztotta az iR. 6. § (1) bekezdésében foglaltak teljesítését, és bár a vízfogyasztás tiltására vonatkozóan tett intézkedéseket, a szükséges vízminőség-javító intézkedéseket nem rendelte el.

55. **Megállapítjuk**, hogy mulasztást követett el az Önkormányzat, mivel a jogszabályi előírásokat figyelmen kívül hagyva Gyula-Városerdő területén az egészséges ivóvíz-ellátásról nem gondoskodott.

56. **Megállapítjuk**, hogy mulasztást követett el a Szolgáltató, mivel a jogszabályi előírásokat figyelmen kívül hagyva Gyula-Városerdő területén az egészséges ivóvíz-ellátást nem biztosította.

57. **A fentiek alapján az Önkormányzat és a Szolgáltató mulasztásai alkotmányos visszásságot eredményeztek, mulasztásukkal sérült az egészséges környezethez való jog.**

V. Intézkedés

58. **Tekintettel arra, hogy a fentiek alapján a regionális vízminőség-javító programhoz a település csatlakozott, eltekintünk attól, hogy felhívjuk az ÁNTSZ-t, hogy a vízminőség-javító intézkedéseket rendelje el, de mulasztását megállapítjuk.**

59. **Az Obtv. 27/B § (2) bekezdés e) pontja alapján a jelen ügy és hivatalunkhoz érkező panaszok is jelzik, hogy a víziközmű ágazat egységes jogi szabályozása hiányzik, több kérdés nem, vagy nem kellő mértékben szabályozott, így jelen esetben a Szolgáltató működésének szakmai felügyelete hiányzik. A fentiek alapján javasoljuk a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak, hogy a víziközmű ágazat egységes jogi szabályozását – különös tekintettel a szakmai ellenőrzésre és felügyeletre, valamint a szolgáltatás tartalmára vonatkozóan - dolgozza ki, és terjessze az országgyűlés elé. A fentiekben már utaltunk arra, hogy egy átfogó vizsgálat keretében is foglalkozunk a víziközmű szektor szabályozási kérdéseivel, konkrét javaslatainkat ezen vizsgálat lezárásakor tesszük majd meg.**

60. **Az Obtv. 27/B § (2) bekezdése alapján felhívjuk az Önkormányzatot és a Szolgáltatót, hogy Gyula-Városerdőnek a regionális rendszerhez való csatlakozásáig is gondoskodjon a megfelelő ivóvízellátásról.**

61. **Tekintettel arra, hogy a szolgáltatás díjának arányait tekintve hatáskörrel nem rendelkezünk, az Obtv. 19. § (3) bekezdése alapján a panasz ezen részét az állampolgári jogok országgyűlési biztosához áttesszük.**

62. Felhívom az Önkormányzat figyelmét arra, hogy az Obtv. 21. §-a szerint, ha a rendelkezésre álló adatok szerint az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot az előidéző szerv saját hatáskörben meg tudja szüntetni, az országgyűlési biztos kezdeményezheti az érintett szerv vezetőjénél a visszásság orvoslását. Az érintett szerv a kezdeményezés tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről a kezdeményezés kézhezvételétől számított harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost.

63. Ha a megkeresett szerv a kezdeményezéssel nem ért egyet, harminc napon belül köteles azt véleményével ellátva felügyeleti szervéhez felterjeszteni. A felügyeleti szerv a felterjesztés kézhezvételétől számított harminc napon belül köteles állásfoglalásáról, illetőleg a megtett intézkedésről az országgyűlési biztost értesíteni.

64. Az Obtv. 26. § (1) bekezdése alapján, amennyiben a visszásságot előidéző, a Biztos által megkeresett szerv az érdemi állásfoglalás kialakítását, és az annak megfelelő intézkedés megtételét elmulasztja, vagy az országgyűlési biztos az állásfoglalással, a megtett intézkedéssel nem ért egyet, a Biztos – az éves beszámoló keretében – kérheti, hogy az ügyet az Országgyűlés vizsgálja ki. Ha megállapítása szerint a visszásság kirívóan súlyos, illetve a természetes személyek nagyobb csoportját érinti, indítványozhatja, hogy az Országgyűlés az adott kérdés megtárgyalását már az éves beszámolót megelőzően tűzze napirendre.

Budapest, 2010. február 10.

…….
Dr. Fülöp Sándor
A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa